

19. सत्यं मयूरः

स्वाध्याय

1.

1) शाण्डिल्यः उधाने कस्मात् भयं अनुभवति ?

चौरात्

सिंहात्

वयाघ्रात्

परिव्राजकात्

2) क्षणे क्षणे शरीरे किं रमणीयम् ?

नूतने

क्षीयमाणे

जायमाने

वर्धमाने

3) केन विना जनानां सौख्यं न भवति ?

शक्त्या

सम्पत्त्या

विधया

बुद्ध्या

4) 'पुरतः' शब्दस्य वरुद्धार्थकः कः शब्दः ?

अग्रतः

पृष्ठतः

अनन्तरम्

अपरः

5) शाण्डिल्यस्य् रुधिरं प्रसवती ।

कण्ठात्

कण्ठे

कण्ठम्

कण्ठेन

6) व्याधः मयूररूपं पलायते ।

ग्रहीतुम्

ग्रहीतम्

ग्राह्यम्

ग्रहीत्वा

7) यदि मयूरः उदघाटयामि अक्षिणी । अत्र 'अक्षिणी' शब्दस्य स्थाने उचितं शब्दं चिनुत ।

नेत्राणि

नेत्रे

नेत्रं

नेत्रस्य

2.

1) कुत्र निरुद्धः व्याघ्रः उधाने प्रतिवसति ?

अशोकपल्लवान्तनिरुद्धः व्याघ्रः उधाने प्रतिवसति ।

2) उधानं कः पुरतः प्रविशति ?

परिव्राजकः उधानं पुरतः प्रविशति ।

3) शाण्डिल्यः कं व्याघ्रं मत्वा आक्रोशति ?

शाण्डिल्यः मयूरं व्याघ्रं मत्वा आक्रोशति ।

4) विधां विना मनुष्याणां किं न जायते ?

✚ विधां विना मनुष्याणां सौख्यं न जायते ।

3. अधोलिखितानां कृदन्तानां प्रकारं लिखत ।

1) श्रुतम् -

✚ श्रुतम् - कर्मणि भुतकृदन्तम्

2) निरुद्धः -

✚ निरुद्धः - कर्मणि भुतकृदन्तम्

3) भेतव्यम् -

✚ भेतव्यम् - विध्यर्थः कर्मणि कृदन्तम्

4) विज्ञेयाः -

✚ विज्ञेयाः विध्यर्थः कर्मणि कृदन्तम्

5) रमणियम् -

✚ रमणियम् - विध्यर्थः कर्मणि कृदन्तम्

4. समासप्रकारम् लिखत ।

1) व्याघ्रमुखात् -

✚ व्याघ्रमुखात् - षष्ठी तत्पुरुष समासः

2) पठितपाठैः -

✚ पठितपाठैः कर्मधारयः, अथवा बहुव्रीहि समासः

3) मयुरूपम् -

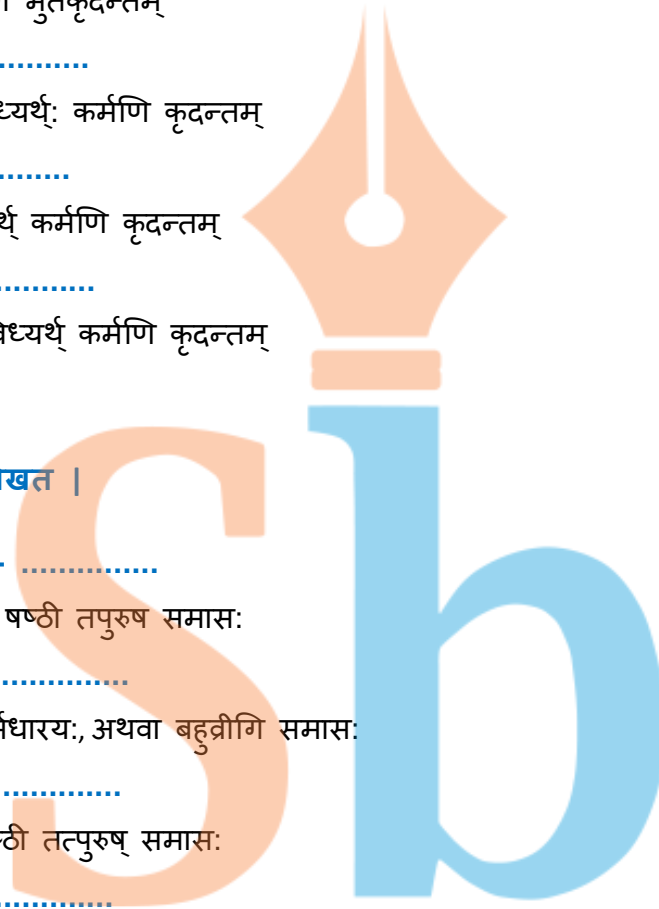
✚ मयुरूपम् - षष्ठी तत्पुरुष समासः

4) पठनार्था -

✚ पठनार्था - षष्ठी तत्पुरुष समासः

5) वचनानिसारं -

✚ वचनानिसारं धातुरूपैः रिक्तस्थानानि पूरयत ।

5. વચનાનુસારં ધાતુરૂપૈઃ રિક્તસ્થાનાનિ પૂરયત ।

1) પ્રવિશ

2) પ્રસ્રવતિ

3) પથ

1) પ્રવિશ પ્રવિશતં પ્રવિશત

2) પ્રસ્રવતિ પ્રસ્રવતઃ પ્રસ્રવન્તિ

3) પથ પઠતમ્ પઠત્

6.

1) શાંડિલ્ય ઉદ્યાનમાં પ્રવેશતાં કેમ ભય અનુભવે છે ?

પુરાણોને જાણતારી શાંડિલ્યની માએ કહેલું કે અશોકનાં પાંદડાંની વચ્ચે સંતાયેલો વાઘ ઉદ્યાનમાં રહે છે. આથી શાંડિલ્ય ઉદ્યાનમાં પ્રવેશતાં ભય અનુભવે છે.

2) પોતાને વાઘે પકડ્યો છે એમ માનીને શાંડિલ્ય કેવી બુમો પાડે છે ?

પોતાને વાઘે પકડ્યો છે એમ માનીને શાંડિલ્ય, આમ બુમો પાડે છે : હાય રે! મને વાઘે પકડ્યો છે, મને બચાવો, છોડાવો. તેના ગુરુએ શાંડિલ્યને કહ્યું કે ડરવાની જરૂર નથી; તે વાઘ ન હતો, પણ મોર હતો.

3) શાંડિલ્યે કરેલું ઉદ્યાનનું વર્ણન લખો.

શાંડિલ્યે ઉદ્યાનનું સુંદર વર્ણન કરતાં કહે છે : વાહ ! ચંપક, કદંબ, સપ્તપર્ણી, ચંદન, તરગ, ખેર અને કેળ વડે છવાયેલું માલતીની વેલોના મંડપથી સુશોભિત આ ઉદ્યાન ખરેખર સુખદાયક છે.